

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Hyte-kerroin: kannustin vaikuttavaan työhön

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päivät 13.10.2016, Kajaani

Timo Ståhl, johtava asiantuntija, TtT, dos,
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikkö, TEAviisari-tiimi

Taustaa

”Kuntien sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvan valtion rahoituksen perusteita tarkistetaan siten, että siinä otetaan huomioon myös kunnan toimenpiteet asukkaiden terveyden edistämiseksi”

- VNpp Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta, 2001

”Uudistukseen liittyen tulee myös kehittää kannustinjärjestelmiä, joilla voidaan tukea ja palkita kuntia, jotka ovat kyenneet parantamaan tai ylläpitämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä.”

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja itsehallintoalueiden perustamisen sekä aluehallintouudistuksen valmistelu.

Selvityshenkilöhanke. STM:n raportteja ja muistioita 2015:36

”Suuressa osassa kuntien ja kuntayhtymien lausuntoja todettiin myös tarve hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustimen käyttöönotolle sekä riittävien resurssien turvaamiselle kunnissa.”

- Lausuntoyhteenvedo hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi, STM, Raportteja ja muistioita 2016:10.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Miksi kannustava elementti?

- ❑ Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu sote-uudistuksen jälkeenkkin kunnille
 - hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin tehtäviin, jotka jäävät kuntien hoidettavaksi
- ❑ Tarkoituksena korvata kunnalle asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien kustannuksia sekä kannustaa edelleen työn jatkamiseen
- ❑ Koko maakunta hyötyy, jos kunnat onnistuvat laajasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
 - Kunnassa työ- ja toimintakykyiset asukkaat
 - Alueen väestön palvelujen tarve, palvelujen käyttö ja sote-menot kasvavat aiempaa hitaammin
 - Tällä voi olla pitkällä aikavälillä merkitystä sekä kansanterveydelle että kansantaloudelle

Lausunnolla oleva esitys

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

- 14 § Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa
 - Määräytymisperusteena **toimintaa ja tuloksellisuutta** kuvaavat indikaattorit
 - Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
 - Lisäosan suuruus noin 57 milj.€ (1,8% valtionosuuksista)
 - Osana yleiskatteellista rahoitusta
 - Lisäosasta puolet rahoitetaan vähentämällä vastaava määrä maakuntien rahoituksesta

Asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

- 3 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet
 - Yksityiskohtainen indikaattorien kuvaus

Kunnan toimintaa kuvaavat indikaattorit

Kuntien toimintaan perustuva osio

- Mitataan nykytilannetta
 - peruskoulut (10 indikaattoria)
 - liikunta (10 indikaattoria)
 - kuntajohto (9 indikaattoria)
- Prosessi-indikaattoreiden määrän tulee olla kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida laajasti.
- Suurehko indikaattorien määrä ehkäisee osa-optimoinnin mahdollisuutta eli jos indikaattoreita olisi vain muutama, toiminta voisi keskittyä vain muutamaan asiaan.
- Indikaattorien tarkempi kuvaus stm:n muistiosta:

<http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-ea04-469c-aaee-555f0c410fa9>

Peruskoulut 1/2

- 1) Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus, kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen. Tarkastus tehdään kunnan toimesta koulussa kolmen vuoden välein. Tarkastus todennetaan tarkastusraportilla.
- 2) Vähintään 16 tuntia viikossa työskentelevien opettajien lukumäärä jaettuna 100 oppilaalla.
- 3) **Koulupsykologin työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla.**
Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla.
- 4) Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa.

Peruskoulut 2/2

- 5) Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai menettelytapa koulutapaturmien ennaltaehkäisemisestä.
- 6) Koulun oppilaita aktivoidaan koulumatkaliikuntaan.
- 7) Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit.
- 8) Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.
- 9) Koulun opetussuunnitelmassa on kuvattu kouluruokailun järjestämisessä tehtävä yhteistyö ruokailusta vastaavan henkilökunnan kanssa.

Liikunta 1/2

- 10) Kunnassa on päätetty terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan vastuutahosta.
- 11) Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin.
- 12) Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.
- 13) Kunnan viimeksi laadittuun hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan kertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta.
- 14) Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa.

Liikunta 2/2

- 15) Kunnassa kokoontuu säännöllisesti liikuntaseurojen ja -yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin.
- 16) Kunta tekee liikuntapaikkojen- ja palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi.
- 17) Kunta seuraa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta vähintään joka toinen vuosi.
- 18) Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.
- 19) Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä.

Kuntajohto 1/2

- 20) Kunnan investointiohjelmassa otetaan huomioon kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteet.
- 21) Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.
- 22) Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.
- 23) Kunnassa laaditaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa.

Kuntajohto 2/2

- 24) Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.
- 25) Kunnassa toimii hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai vastaava.
- 26) Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja.
- 27) Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista. Tieto saadaan kunnan asiakirjoista.
- 28) Kunnanhallituksessa tai kunnanvaltuustossa on käsitelty paikallista turvallisuussuunnitelmaa ja päätetty toimenpiteistä.

TULOS- INDIKAATTORIT

Tulosindikaattorit – tuloksellisuuteen väestötasolla perustuva osio

- ❑ Jotta indikaattorit olisivat kuntaa kannustavia, on tärkeää, ettei kuntaa rangaista siitä, millainen on sen väestön hyvinvoinnin ja terveyden tila (ikä rakenne, sairastavuus)
- ❑ Palkitsemisen lähtökohtana tulee olla kunnan väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan **muutos**, jonka kunta onnistuu omilla toimillaan aikaansaamaan

Tulosindikaattoreiden valinta

- Johdettu talousarvioesityksessä käytetyistä strategisten tavoitteiden seurantatunnusluvuihin
 - Hyvinvoinnille vahva perusta
 - Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
 - Elinympäristö tukemaan terveyttä ja hyvinvointia
 - Saatavilla SOTKA-netistä kuntakohtaisesti
- ➔ muokattu edelleen asiantuntijatyön perusteella
- ➔ täydennetty alkuperäisistä aineistoista

Tulosindikaattorit – muutos

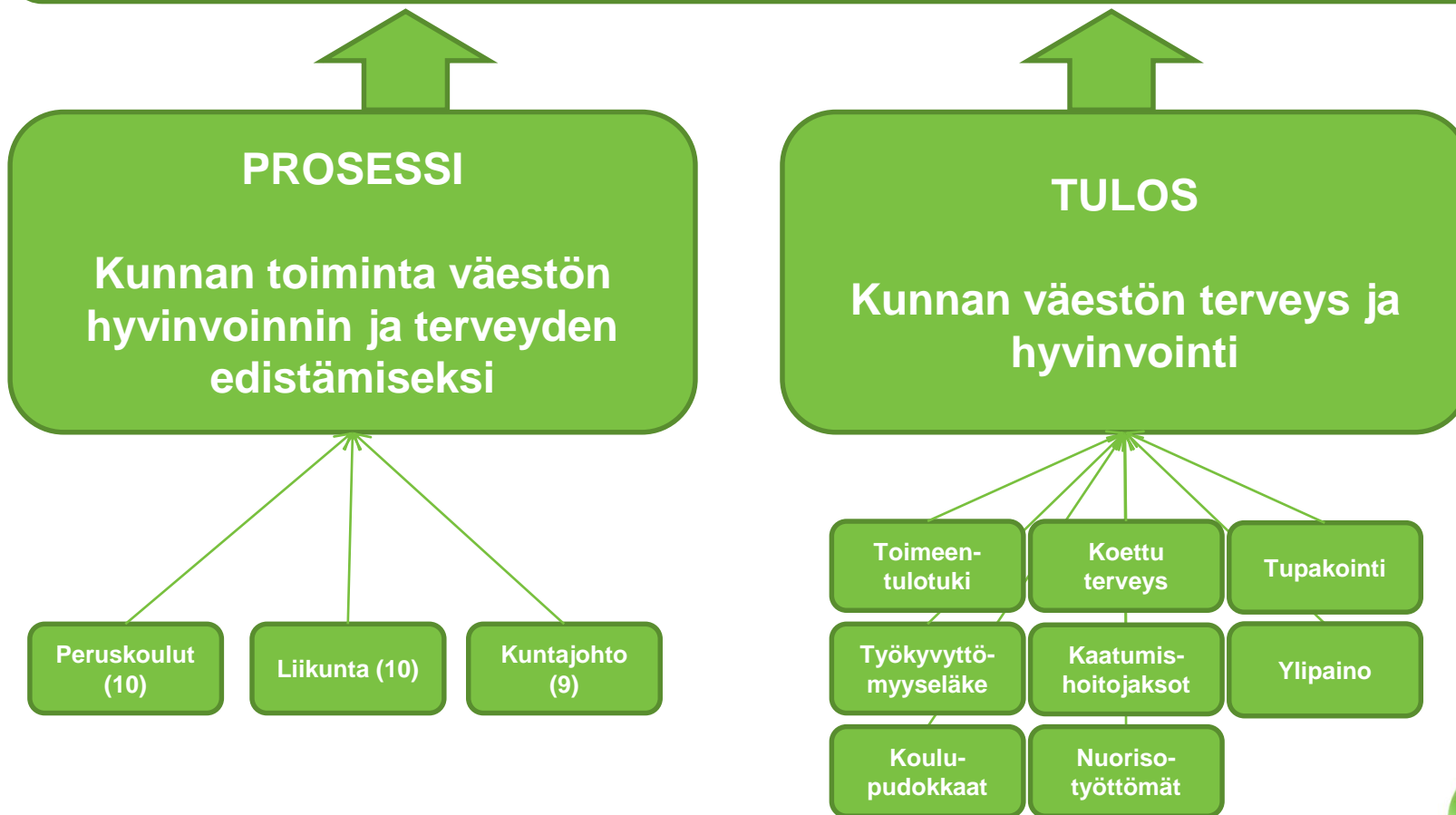
- Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat
- Nuorisotyöttömät
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaudet 65 vuotta täyttäneillä

KERTOIMEN MUODOSTAMINEN JA LASKENTA

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskerroin

Tuloskertoimen laskenta

- Indikaattoreista otettiin kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta
- Jos kuitenkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, otetaan tämä huomioon laskennassa siten, että kunta saa kyseisen indikaattorin osalta maksimipisteet
- Saadut luvut vaihtelivat nollan molemmin puolin, mutta vaihtelun suuruudessa oli indikaattoreiden välillä suuria eroja
- Erojen poistamiseksi kaikki **erotukset skaalattiin ja keskistettiin** niin, että **vaihteluväliksi tuli 0–100**
- Näin päästiin eroon negatiivisista arvoista ja saatiin jotakuinkin prosessi-indikaattoreiden kanssa vertailukelpoisia lukuja
- Lopuksi näistä luvuista otettiin keskiarvo

Kunnan lisärahoituksen laskeminen

- Asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **perushinta** x kunnan **asukasluku** x kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **kerroin**
- Alustavien laskelmien mukaan kuntien asukaskohtainen rahoitus
 - Maksimi 12 €
 - Mediaani 9,5 €
 - Minimi 6 €

KIITOS!

TEA-tiimi:

Timo Ståhl

Pia Hakamäki

Hanna Koskinen

Vesa Saaristo

Kirsi Wiss

LÄHDETIEDOT

KYSYMYKSIÄ

20) Käytetäänkö kunnassa suunnitelmallisesti väestön hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten ennakoarviointia (ennakkovaikutusten arviointi EVA)?
Lautakuntapäätösten valmistelussa

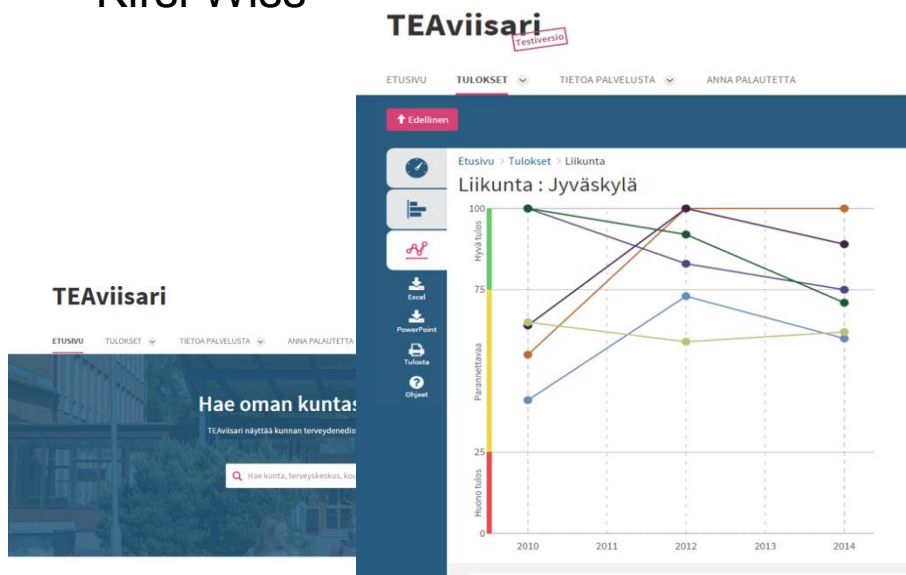
Vastaus

Ei käytetä

Joillakin toimialoilla

Kaikessa kunnan toiminnassa

ian johdolle väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

TEAvisari

ETUSIVU TULOKSET TIETOA PALVELLUSTA ANNA PALAUTETTA

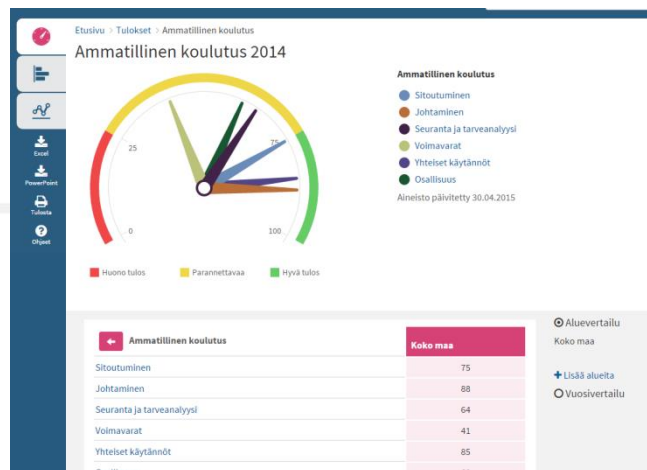
Hae oman kunta:

TEAvisari näyttää kunnan terveydenedistämisen

Hae kunta, terveyskeskus, koulu

Oikopolut tuloksiin

- Kokonaistulos
- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukio- ja ammattikoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Perusterveydenhuolto
- Ikäntyneiden palvelut

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

